

А. А. Кучеренко

головний спеціаліст служби у справах дітей та сім'ї
Сквирської районної державної адміністрації
Київської області

ПОЛІТИЧНІ ВИБОРИ ЯК ПРЕДМЕТ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ

У статті розглянуто питання теоретичних досліджень політичних технологій та окремі аспекти проведення виборчих кампаній в умовах розвитку сучасного політичного ринку.

Ключові слова: виборчі технології, політичні вибори, виборча система, виборча кампанія, мажоритарний виборчий округ.

Поширення демократичних форм правління у світі зумовило підвищену увагу до вивчення інваріантних компонентів демократії та кореляції способів їх конкретної реалізації зі складними комплексами динамічних систем у сучасних соціумах. Одним із найважливіших серед таких інваріантів демократії є інститут виборів. Саме цим зумовлений широкий спектр наук, які досліджують інститут виборів з позицій різних суспільних наук: політології, державного управління, історії, соціології, державного права, соціальної філософії тощо. Крім того, досліджуючи сучасні, доволі складні форми виборчих систем, залучають математичний апарат.

Історія розвитку держави та виборчого права свідчить, що виборчий процес і виборча система як сукупність елементів, які забезпечують реальний хід політичних виборів, демонструють різноманітні форми організації цього процесу, а отже, і різні його наслідки. Вони можуть бути як конструктивні, що забезпечують сталість, стабільність та відкритість політичної системи, так і деструктивні, що обмежують політичний плюралізм, сприяють клановості в політиці та атомізації партійних сил. Теоретичний аналіз дає змогу повніше осягнути багатогранність і суперечливість розвитку інституту політичних виборів.

В. Шаповал, аналізуючи формування теорії парламентаризму та її подальший розвиток у різних країнах, відзначає великий вплив на неї політико-правових учень і поглядів І. Бенґама, А. Дайсі, Д. Локка, Д. Мілля. Важливу роль у суспільно-політичному житті Великої Британії в першій половині XIX ст. відігравали ідеї утилітаризму. Під їх впливом державно-правова практика Великої Британії розвивалась у бік подальшої демократизації виборчого права.

Вагомий внесок у розвиток ідей народного представництва було зроблено французькими просвітителами. Жан-Жак Руссо – один із засновників теорії народного пред-

ставництва; Ш. Монтеск'є, обґрунтовуючи доцільність двопалатної структури парламенту, своє вчення про розподіл влад доповнив концепціями про змішане правління й рівновагу влад. Одним із засновників сучасної зарубіжної теорії народного представництва й обґрунтування принципів виборчого права та визнання установчої влади є видатний діяч французької революції XVIII ст. абат Е. Сієс.

Дослідженню різних аспектів виборчих процесів присвячені праці В. Амеліна, Г. Атаманчука, К. Гаджієва, Г. Голосова, О. Єгорової-Гантман, А. Ковлера, Д. Левчика, В. Маклакова, А. Максимова, А. Панаріна, І. Патрушева, С. Устименка, Н. Федоркіна, А. Цуладзе та ін.

В Україні наукові підходи щодо шляхів становлення виборчої системи, удосконалення виборчого законодавства розвивають учені В. Авер'янов, В. Бабкін, В. Журавський, І. Курас, С. Ківалов, В. Медведчук, Н. Нижник, М. Орзіх, В. Погорілко, М. Рибачук, Ф. Рудич, М. Ставнійчук, А. Савков, В. Тодика, В. Цветков, В. Шаповал, Ю. Шемшученко та ін.

Окремі методологічні проблеми вдосконалення проведення політичних виборів висвітлено в працях Б. Андресюка, А. Білоуса, В. Бондаренка, І. Варзара, Б. Гаєвського, М. Головатого, В. Кременя, В. Литвина, М. Мельника, М. Пірен, Г. Почепцова, В. Ребкала, С. Рябова, В. Троня, Л. Шкляра, В. Яцуби та ін.

Вагомий внесок у реформування державної влади й державного управління та становлення громадянського суспільства в Україні зроблено в працях В. Бакуменка, В. Бебика, Д. Видріна, В. Гошовської, В. Князева, В. Лугового, П. Надолішнього, Н. Нижник, О. Оболенського, А. Пойченка, В. Ребкала, В. Рижих, І. Розпутенка, С. Чукут, В. Шамрая, Г. Щокіна та ін.

Соціологічним аспектам виборів присвячені публікації О. Вишняка, В. Королька, С. Макеєва, О. Нельги, О. Петрова, М. Погребинського, В. Полторака, Ю. Сурміна, М. Чурилова, Ю. Яковенка та ін.

Аналізу основних історичних етапів становлення виборчої системи України присвячено праці М. Грушевського, Д. Дорошенка, О. Субтельного, А. Слюсаренка та М. Томенка, С. Рябова та ін.

Метою статті є теоретичний аналіз політичних виборів.

Вважаємо за доцільне дати визначення таким поняттям, як "політичні вибори" та "демократичні вибори", розкрити їх співвідношення між собою.

Окремі дослідники зазначають, що далеко не всі вибори можна зарахувати до демократичних [10, с. 254–258]. Для того, щоб відрізнити демократичні вибори від недемократичних, вони виділяють *три їх типи* залежно від характеру взаємодії держави та громадянського суспільства.

Перший тип виборів характерний тим, що в процесі їх проведення громадянське суспільство підконтрольне державі. Такі вибори характерні для різних авторитарних режимів. Усі рішення про склад депутатів, зміст передвиборних програм заздалегідь приймає політичне керівництво країни (хунта, олігархія, монопольна партія тощо). Кандидати, як правило, анонімні, оскільки виборці не знають ані їх самих, ані їхніх програм. Класичним прикладом функціонування виборчої системи в умовах авторитарної держави є практика, що існувала протягом десятиліть у СРСР, країнах колишнього "соціалістичного табору", а також ряду країн з тоталітарними й авторитарними режимами влади. Тут вибори представляють квазідемократичну декорацію, що приховує дійсний механізм формування правлячих еліт.

Другий тип виборів, що виділяють науковці, існує при нестійкій рівновазі сил держави й громадянського суспільства. Він часто зустрічається в країнах, у яких демократичні режими ще не мають глибоких коренів, а демократичні спрямування лідерів держави стикаються з протидією антидемократичних сил.

Проаналізувавши досвід мирної демократизації в південноєвропейському й латиноамериканському регіонах, вчені дійшли висновку, що найбільш імовірний засіб успіху закладений у "серії дрібних реформ". Перехід суспільства від авторитаризму до демократизації пов'язаний з вирішенням політичної дилеми: поступовість переходу колишнього режиму до нового в умовах втрати підтримки населення. Вирішення цього непростого завдання вимагає оптимізації переходу через ряд етапів, через політичні технології, у тому числі через багаторазовий виборчий процес.

Третій тип виборів, який виділяють дослідники, існує при демократичних режимах, коли держава підпорядкована громадянському суспільству. Умовою розвитку громадянського суспільства є рівновага, рівність прав, рівний розвиток держави,

суспільства й індивіда. Усі ймовірні конфлікти між ними регулюються правовими та політичними засобами, владою держави, що сама підзвітна створеним нею законам.

Дослідники виділяють кілька загальних характеристик заснованого на виборах політичного суперництва, які зумовлені природою демократії. Це взаємна довіра між претендентами на владу, традиційна повага правил формування еліт, що володарюють, через вільні демократичні вибори [19].

У "Політологічному енциклопедичному словнику" за редакцією Ю. Шемшученка та В. Бабкіна політичні вибори визначено як сучасну, цивілізовану, правову форму завоювання й оновлення влади, приведення її структур та діяльності у відповідність до вимог життя демократичним способом формування, періодичної чи позачергової зміни персонального складу органів державної влади або підтвердження повноважень на новий, визначений термін. Це формування влади всіх рівнів: партій, суспільних організацій, призначення представників будь-якої громади, делегатів до представницьких зборів, з'їздів тощо. Політичні вибори є формою виявлення свободи індивідів в умовах їхньої підпорядкованості соціальним нормам, вимогам, державним структурам, які детермінують, визначають їхню життєдіяльність. Вибори були і є сьогодні найбільш поширеним демократичним способом здобуття влади, утворення її органів та інституцій [14, с. 47].

В. Гошовська у словнику-довіднику "Парламентаризм та парламентська діяльність" зазначає, що вибори – це передбачена конституцією форма прямого народовладдя, за якою шляхом прямого голосування формуються представницькі органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Реалізація громадянам права вибору є однією з найважливіших форм їх участі в управлінні державою [12, с. 23].

К. Гаджієв вважає, що вибори є ключовим інститутом легітимації існуючої політичної системи й політичного режиму. Акт участі у виборах уже сам по собі збільшує віру громадян у законність і відповідальність уряду. Відносна легкість, з якою може бути змінений конкретний чинний уряд, знижує гостроту можливих вимог щодо змін самого режиму та його інститутів. Завдяки цьому інститут загальних виборів є одним із важливих елементів сучасної політичної системи. Саме роль інституту виборів як інструменту легітимації й стабілізації існуючої системи зумовила те, що нині в більшості країн існує загальне виборче право [4, с. 197].

Таким чином, можна зробити висновок, що термін "політичні вибори" є ширшим за значенням, ніж "вибори до органів державної влади", що, у свою чергу, має більш широке тлумачення, ніж термін "демократичні вибори". У нашому дослідженні ми

аналізуємо різні аспекти політичних виборів до органів державної влади, які характерні для демократичних суспільств чи тих, які здійснюють перехід до демократії.

Для кращого розуміння природи політичних виборів розглянемо існуючі визначення деяких українських науковців. Так, на думку Б. Гаєвського, вибори в Україні як політичне явище мають вільні засади і є вищою формою політичного самовираження народу, оскільки вони є доленосною політичною акцією, що не лише пов'язує проблему народного самоврядування через політичну систему країни, а й визначає ментальність кожної людини [5, с. 58].

З правової точки зору М. Ставнійчук визначає вибори як передбачену Конституцією та законами України форму прямого народовладдя, яка являє собою волевиявлення народу шляхом таємного голосування щодо формування конституційного якісного та кількісного складу органів державної влади та органів місцевого самоврядування [18, с. 13].

Заслуговує на увагу твердження В. Бебика, який вважає, що вибори є чи не єдиним засобом впливу на державних і політичних лідерів, завдяки якому навіть найпасивніші члени суспільства можуть опосередковано реалізувати свою політичну волю й побажання. По суті, вибори є правовим механізмом реалізації суспільних санкцій або заохочень, замінюючи неформальні санкції на зразок революцій, заколотів, демонстрацій тощо [1, с. 12].

Зрозуміло, що в цих визначеннях ідеться саме про демократичні вибори, які відбуваються в умовах нестійкої рівноваги між державою та громадянським суспільством, або в умовах підконтрольності держави громадянському суспільству.

Ми досліджуємо саме такі типи виборів, тому, враховуючи існуюче визначення, терміни "політичні вибори", "демократичні вибори до органів державної влади" ми будемо використовувати як рівноцінні.

За допомогою виборів волевиявлення громадян перетворюється на державну владу. Вибори – сполучна ланка між суспільством і державою. Для громадян парламент є не тільки органом державної влади, а й установою представництва їхніх інтересів. З погляду політичних партій, вибори – це механізм, котрий визначає їхню участь у державній владі тією мірою, якою вона може здійснюватися парламентом. З погляду кандидатів, вибори визначають не тільки їхні шанси на участь у формуванні державної волі, а й те, чи вдасться їм, одержавши депутатський мандат, зайняти зазвичай добре оплачувану посаду. Оскільки депутати є професійними політиками, то вибори визначають також їхні шанси в професійній сфері. Не було б особливих проблем, якби шанси політичних партій або кандидатів залежали винятково від вотуму виборця.

Адже в цьому й полягає зміст виборів, щоб виборець визначав успіх тієї або іншої партії чи кандидата. Тим часом вотум виборця – це лише одна з умов успіху або невдачі на виборах. Другою, іноді навіть більш значущою умовою, є належне управлінське регулювання виборчих відносин. Введення мажоритарної виборчої системи за англійським зразком замість пропорційної системи може означати навіть для серйозних опозиційних політичних сил і партій, що їх представляють, практичну відсутність шансів перемогти на виборах. Однак рішення на користь тієї або іншої "виборчої системи" не є єдиним визначальним критерієм, на який спирається управління в сфері регулювання виборчих відносин.

Надзвичайно цінними для розуміння сутності політичних виборів загалом і ролі політичних партій та виборців є наукова праця М. Рибачука. Проведений науковцем аналіз свідчить, що роль політичних партій в українському суспільстві постійно зростає. Проте залишається невирішеною проблема загальнонаціональної партії. Існує значна ідеологічна поляризація суспільства. Науковець зазначає, що в результаті виборів відбуваються позитивні зміни у свідомості населення [16].

Технології завоювання та утримання влади, політичне лідерство й роль у цих процесах політичної комунікації є предметом системного аналізу в монографії В. Бебика "Політичний маркетинг і менеджмент" [1].

Вагомим внеском у розвиток управлінської науки є сформульовані в цілісному вигляді поняття політичного маркетингу та політичного менеджменту. Наведена їх типологія й розкрита технологія застосування цих термінів у практичній політиці. Великої практичної значущості надають роботі розвідки науковця у сфері української ментальності, політичної культури та національного інформаційного простору.

Науковці розглядають вільні вибори в демократичній системі управління як інститут формування державних органів та засіб управлінського впливу. Визначальні рішення в такій системі управління формуються в результаті відкритої взаємодії протилежних інтересів індивідумів, соціальних груп та спільнот у межах громадянського суспільства й державних інститутів. Демократична система управління виступає як ідеал організації управлінської системи, як механізм саморегуляції та саморозвитку суспільства [11].

Практичним посібником для публічних політиків, участь яких у виборах є обов'язковою, став підручник у двох томах за загальною редакцією В. Гошовської "Основи вітчизняного парламентаризму", в якому розглянуто основні елементи й загальні принципи планування та проведення виборчих кампаній, а також моделі й технології, пов'язані з громадсько-політичною діяльністю людини. Проаналізовано місце й роль

політика в суспільстві, у системі державних законодавчих і владних структур; наведено конкретні, логічно вмонтовані моделі поведінки політика в різних політичних ситуаціях, у його спілкуванні з електоратом, відносинах із політичними партіями [11].

Численні практичні поради щодо мистецтва спілкування, публічних виступів, ведення дискусій, розв'язання конфліктів. Вони представлені у книзі М. Головатого "Професія – політик" та є надзвичайно цінними з огляду на їх конкретність і лаконічність [7].

Розумінню взаємозв'язку політичних виборів і державного управління сприяє монографія Б. Гаєвського і В. Ребкала "Культура державного управління: організаційний аспект" [6]. У роботі стверджується, що "держава, і тільки держава, сама ідея української державності, національна державна самоорганізація суспільства, державна влада як всенародне волевиявлення через максимально демократичні механізми цього волевиявлення, і, практично – через культуру державного управління й не менш демократичні механізми контролю за державниками і станом державності, має право на історичне існування як владний інститут, як демократичне владне утворення" [6, с. 12].

У книзі російського дослідника А. Максимова "Чисті" і "брудні" технології виборів: російський досвід" наголошено, що в умовах відносної демократії традиційні технології організації і проведення виборчих кампаній зазнали значних змін [9]. У роботі підбито підсумки десяти років застосування виборчих технологій під час проведення виборів усіх рівнів у країнах СНД. Великого поширення набули так звані "брудні" технології виборів. У роботі розкрито, які виборчі технології працюють у сьогоденних умовах, які ні; якщо працюють, то як; якщо ні, то чому.

Узагальнений досвід боротьби за виборні пости в Сполучених Штатах Америки подано в книзі "Шлях до перемоги. Технологія виборчої кампанії" [20]. Дослідження є методичним посібником з проведення виборчих кампаній.

Книга "Виборча кампанія. Зарубіжний та вітчизняний досвід" [2], підготовлена в межах проекту з вивчення й упровадження зарубіжних виборчих технологій в Україні за допомогою Вестмістерського фонду демократії (Великобританія), розкриває загальні відомості про вибори, принципи їх організації та проведення, етапи виборчої кампанії, створення й діяльність команди кандидата в депутати, планування виборчого процесу тощо. Важливим є те, що наведено приклади з досвіду проведення виборчих кампаній, подано практичні поради.

Системному вивченню проблем історії, теорії і методів дослідження електоральної поведінки та електоральних установок присвячена монографія О. Вишняка "Електро-

ральна соціологія: історія, теорія, методи" [3]. На матеріалах вторинного аналізу електоральних досліджень у країнах Заходу, України та Росії автор вивчає можливість соціологічного прогнозування виборів, обґрунтовує "ідеологічно-економічну" концепцію факторів електоральної поведінки виборців пострадянських країн, розкриває завдання, можливості та межі методів електоральних досліджень.

Історію політичних виборів, сутність і головні закономірності виборчого процесу, сучасні норми й вимоги щодо його здійснення, згідно із законодавством України, викладено в навчальному посібнику С. Рябова "Політичні вибори" [17]. Автор наголошує на тому, що в демократичному суспільстві знання про вибори необхідні не лише політикам чи тим, хто прагне ними стати, а й пересічним громадянам. Усвідомлення виборцями сутності політичних виборів, знання принципів та процедур їх здійснення сприятиме тому, що будуть обрані не випадкові люди, а ті, які справді гідні стати носіями влади, представниками народу, а отже, перемагатимуть на них не окремі верстви, партії чи політичні сили, а весь загал. Навчальний посібник "Політичні вибори" покликаний сприяти розумінню того, що політичні вибори – це не тільки вибір бажаного варіанта з кількох можливих. Головним у них є обрання посадових осіб чи членів колегіального органу влади, надання, делегування їм владних повноважень, визнання їхньої авторитетності й права на врядування [17, с. 4].

Опис технології підготовки й проведення виборчих кампаній у сучасних умовах, особливості стратегічного планування, підготовки кандидата і його штабу, методи інформаційного впливу на виборців подано в харківських дослідників І. Душина, О. Сисуна і Б. Ложкіна "Вибори: технології виборчих кампаній" [8]. Цінність роботи полягає в тому, що в ній використано матеріали не тільки українських і зарубіжних фахівців, а й особистий багаторічний досвід авторів.

Крізь призму комунікативних взаємодій розглянуто теоретичні й практичні основи проведення виборчих кампаній у книзі Г. Почепцова "Як стають президентами: виборчі технології ХХ століття" [15]. У ній узагальнено досвід успішних кампаній як на Заході, так і в країнах СНД. Цінний аналітичний матеріал органічно доповнює додаток, який складається з перекладу окремих частин найбільш відомих праць західних авторів за цією тематикою.

Повний, послідовний і систематизований виклад проблем використання методології та методів прикладної соціології в процесі організації виборчих кампаній наведено в книзі О. Петрова "Соціологічні виборчі технології" [13]. Автор аналізує соціологічні підходи до визначення суті електоральної поведінки виборців; розкриває найважли-

віші напрями досліджень, що проводяться у ході виборів; пропонує спеціальні регуляторні технології, за допомогою яких впливають на поведінку електорату. Цінність викладеного матеріалу підтверджується тим, що застосування наведених технологій допомогло автору перемогти на виборах до Верховної Ради України.

Висновки. Отже, вибори – це розтягнутий у часі процес, і власне сам виборчий акт є лише незначною його частиною. Як державний інститут, вибори передбачають такі етапи, як підготовка виборів, забезпечення умов для проведення передвиборної агітації, організація фінансування виборчих кампаній, визначення умов успішного проведення виборів, безпосередньо процедури голосування, підбиття підсумків виборів й, нарешті, схвалення результатів виборів тими, кого обрали. Стосовно кожного із цих етапів можуть бути прийняті управлінські рішення, вигідні або не вигідні для окремих партій і їхніх прихильників.

Список використаної літератури

1. Бебик В. М. Політичний маркетинг і менеджмент : монографія / В. М. Бебик. – Київ : МАУП, 1996. – 144 с.
2. Виборча кампанія: Зарубіжний та вітчизняний досвід / упоряд. Б. Мечинський. – Київ ; Лондон, 1997. – 165 с.
3. Вишняк О. І. Електоральна соціологія: історія, теорія, методи / О. І. Вишняк. – Київ, 2000.
4. Гаджиев К. С. Политическая наука : учеб. пособ. для вузов. – 2-е изд. – Москва : Междунар. отношения, 1995. – 397 с.
5. Гаєвський Б. А. Сучасна українська політологія : навч. посіб. / Б. А. Гаєвський. – Київ : МАУП, 1999. – 268 с.
6. Гаєвський Б. А. Культура державного управління: організаційний аспект : монографія / Б. А. Гаєвський, В. А. Ребкало. – Київ : Вид-во УАДУ, 1998. – 144 с.
7. Головатий М. Ф. Професія – політик / М. Ф. Головатий. – Київ : Парламентське вид-во, 2000. – 88 с.
8. Душин І. Выборы. Технологии избирательных кампаний / И. Душин, А. Сысун, Б. Ложкин. – Харьков, 2014.
9. Максимов А. А. “Чистые” и “грязные” технологии выборов: российский опыт / А. А. Максимов. – Москва : Дело, 1999. – 448 с.
10. Нолен Д. Избирательные системы / Д. Нолен // Технология и организация выборных кампаний: зарубежный и отечественный опыт. – Москва, 1993. – С. 54–62.
11. Основи вітчизняного парламентаризму : підруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В. А. Гошовської. – Київ : НАДУ, 2012.
12. Парламентаризм та парламентська діяльність : словник-довідник / уклад.: В. А. Гошовська, Н. Г. Протасова, М. М. Газізов та ін. ; за заг. ред. д. політ. н., проф. В. А. Гошовської. – Київ : НАДУ, 2010. – 352 с.
13. Петров О. В. Соціологічні виборчі технології / О. В. Петров. – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 1998. – 164 с.
14. Політологічний енциклопедичний словник : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Ю. С. Шемшученка та В. Д. Бабкіна. – Київ : Генеза, 1997. – 400 с.
15. Почепцов Г. Г. Как становятся президентами: избирательные технологии XX века / Г. Г. Почепцов. – Киев : Знання, 1999. – 380 с.
16. Рибачук М. Ф. Політологічний аналіз виборів Президента України-99: політичні партії, електоральна активність населення / М. Ф. Рибачук // Вибори Президента України-99: проблеми теорії і практики : зб. матер. Міжн. наук.-практ. конф. / редкол.: М. М. Рябець (голова) та ін. – Київ : ЦВК, 2000. – С. 70–81.
17. Рябов С. Політичні вибори : навч. посіб. / С. Рябов. – Київ : Тандем, 1998. – 96 с.
18. Ставнійчук М. І. Вибори в Україні / М. І. Ставнійчук. – Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 1998. – 48 с.
19. Технологии политической власти: Зарубежный опыт. Кн.-дайджест / В. Н. Иванов, В. Я. Матвиенко, В. И. Патрушев, И. В. Молодых. – Киев : Вища школа, 1994. – 263 с.
20. Шлях до перемоги. Технологія виборчої кампанії / упоряд.: І. Кучерів, С. Одарич. – Київ, 1993.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2015.

Кучеренко А. А. Политические выборы как предмет теоретического анализа

В статье рассматриваются вопросы теоретических исследований политических технологий и отдельные аспекты проведения избирательных кампаний в условиях развития современного политического рынка.

Ключевые слова: избирательные технологии, политические выборы, избирательная система, избирательная кампания, мажоритарный избирательный округ.

Kucherenko A. Political Elections as the Subject-Matter of Theoretical Analysis

Problem setting. The history of state and electoral law development indicate that the electoral process and the voting system as an assembly of elements arrange the actual running of political

elections, demonstrate various forms of organization of this process, and hence its various consequences. Theoretical analysis makes it possible to better understand the complexity and inconsistency of the development of political elections institution.

Recent research and publications analysis. *The article analyses theoretical aspects of political elections. A number of scientific works have been analysed, which belong to foreign and national researchers, who study the election institution from a perspective of various social sciences: political science, public administration, history, sociology, public law, social philosophy etc.*

Thus, the works of the following researchers are dedicated to the analysis of various aspects of electoral processes: V. Amelin, H. Atamanchuk, K. Hadzhyiev, H. Holosov, O. Yehorova-Hantman, A. Kovler, D. Levchuk, V. Maklakov, A. Maksymov, A. Panarin, I. Patrushev, S. Ustyimenko, N. Fedorkin, A. Tsuladze and others.

In Ukraine the scientific approaches to the ways of voting system formation and to the improvement of electoral legislation develop such researchers as V. Averianov, V. Babkin, V. Zhuravskiy, I. Kuras, S. Kivalov, V. Medvedchuk, N. Nyzhnyk, M. Orzih, V. Pohorilko, M. Rybachuk, F. Rudych, M. Stavniichuk, A. Savkov, V. Todyka, V. Tsvietkov, V. Shapoval, Yu. Shemshuchenko and others.

Certain methodological issues of the improvement of political elections conduct are considered in the works of B. Andresiuk, A. Bilous, V. Bondarenko, I. Varzar, B. Haievskiy, M. Holovaty, V. Kremen, V. Lytvyn, M. Melnyk, M. Piren, H. Pocheptsov, V. Rebkalo, S. Riabov, V. Tron, L. Shkliar, V. Yatsuba and others.

A strong scientific contribution to the reform of state authorities and public administration and to the establishment of civil society in Ukraine is made in the works of V. Bakumenko, V. Bebyk, D. Vydrin, V. Hoshovska, V. Kniaziev, V. Luhovyi, P. Nadolishnii, N. Nyzhnyk, O. Obolenskyi, A. Poichenko, V. Rebkalo, V. Ryzhykh, I. Rozputenko, S. Chukut, V. Shamrai, H. Shchokin and others.

The works of the following researchers are devoted to the sociological aspects of elections: O. Vyshniak, V. Korolko, S. Makeiev, O. Nelha, O. Petrov, M. Pohrebynskiy, V. Poltorak, Yu. Surmin, M. Churylov, Yu. Yakovenko and others.

Paper objective *is the theoretical analysis of political elections.*

Conclusions of the research. *In the article the author indicates that elections represent a time stretched process, and in fact voting itself is only a minor part of it. As a state institution, the elections infer the following stages: the preparation of elections, the campaigning support, the fundraising of campaign trail, the determination of conditions for successful conduct of election, the actual voting procedure, the vote counting and, finally, the approval of election results by those who, in fact, were elected. With regard to each of these stages managerial decisions can be taken, which can be either advantageous or disadvantageous for certain parties and their supporters.*

Key words: *election technologies, political elections, voting system, campaign trail, majority electoral district.*